

V Bruselu dne 20.5.2020
COM(2020) 207 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ
o využívání dalších způsobů vyjadřování a uvádění výživových údajů

OBSAH

1.	Úvod.....	2
2.	Historický vývoj.....	2
3.	Právní rámec EU pro výživové označování na přední straně obalu.....	3
3.1	Další způsoby vyjadřování a uvádění údajů podle nařízení o poskytování informací.	3
3.2	Jiné systémy výživového označování na přední straně obalu	4
3.3	Stanovení výživových profilů	4
4.	Systémy údajů na přední straně obalu zavedené nebo vyvinuté na úrovni EU	5
4.1	Různé formáty systémů výživového označování na přední straně obalu	5
4.2	Systémy údajů na přední straně obalu schválené nebo zvažované členskými státy a Spojeným královstvím	6
4.3	Systémy označení na přední straně obalu vyvinuté soukromými subjekty v EU	10
5.	Situace na mezinárodní úrovni.....	11
6.	Zájem, porozumění a reakce spotřebitelů a dopad na zdraví	12
7.	Dopad na provozovatele potravinářských podniků a na vnitřní trh	16
8.	Postoje a stanoviska	18
8.1	Rada, Evropský parlament a Výbor regionů	18
8.2	Odborníci z příslušných vnitrostátních orgánů členských států EU	18
8.3	Zúčastněné strany.....	19
8.4	Mezinárodní organizace	20
9.	Závěry	20

1. Úvod

Tato zpráva reaguje na povinnost, kterou Komise ukládá čl. 35 odst. 5 nařízení (EU) č. 1169/2011¹ o poskytování informací o potravinách spotřebitelům (nařízení o poskytování informací). Toto ustanovení požaduje, aby Komise předložila Evropskému parlamentu a Radě zprávu o využívání dalších způsobů vyjadřování a uvádění výživových údajů, o jejich vlivu na vnitřní trh a vhodnosti další harmonizace těchto způsobů. V tomto ustanovení se rovněž uvádí, že Komise může k této zprávě připojit návrhy na úpravu příslušných předpisů Unie.

Nařízení o poskytování informací vyžaduje, aby od prosince 2016 byly na převážné většině balených potravin² uvedeny výživové údaje, často umístěné na zadní straně obalu potravin, s cílem umožnit spotřebitelům informovaný a uvědomělý výběr zdravých potravin. Tyto údaje mohou být doplněny dobrovolným zopakováním jejich hlavních prvků v hlavním zorném poli (označovaném jako „přední strana obalu“), aby spotřebitelé při nákupu potravin uviděli hlavní výživové údaje na první pohled. Při tomto zopakování lze na přední straně obalu kromě způsobů obsažených ve výživových údajích (např. slovní nebo číselné vyjádření) použít i jiné způsoby vyjádření a/nebo uvedení údajů (např. grafické znázornění nebo symboly).

S ohledem na zkušenosti získané s těmito dalšími způsoby vyjadřování a/nebo uvádění výživových údajů byla Komise požádána, aby do 13. prosince 2017 přijala zprávu o jejich používání a dopadu. Vzhledem k omezeným zkušenostem v této oblasti v uplynulých letech a k určitému nedávnému vývoji na vnitrostátní úrovni bylo přijetí zprávy odloženo s cílem zahrnout do ní zkušenosti s nedávno zavedenými systémy. Tato zpráva jde nad rámec působnosti článku 35 nařízení o poskytování informací (tj. další způsoby vyjadřování a/nebo uvádění údajů opakujiících informace uvedené ve výživových údajích) a zahrnuje také systémy, jež na přední straně obalu poskytují informace o celkové výživové hodnotě potravin, protože takové rozlišení by z pohledu spotřebitele nebylo relevantní.

Tato zpráva představuje hlavní systémy výživového označování na přední straně obalu, které jsou v současnosti zavedeny nebo vyvíjeny na úrovni EU, jakož i některé ze systémů zavedených na mezinárodní úrovni. Zabývá se také tím, jak systémům údajů na přední straně obalu rozumějí spotřebitelé, a účinností a dopady těchto systémů. Vychází z přezkumu literatury a z údajů získaných k tomuto tématu a analyzovaných Společným výzkumným střediskem a z rozsáhlých konzultací, jež provedla Komise s příslušnými vnitrostátními orgány a zúčastněnými stranami.

2. HISTORICKÝ VÝVOJ

Podle návrhu nařízení o poskytování informací, který předložila Komise v lednu 2008³, se předpokládalo, že provozovatelé potravinářských podniků budou povinně uvádět na přední straně balených zpracovaných potravin podrobnosti o energetické hodnotě, tucích, nasycených tucích, sacharidech, cukru a soli. Kromě toho bylo povoleno vyvíjet dobrovolné vnitrostátní systémy pro uvádění těchto povinných prvků prostřednictvím jiných formátů prezentace (např. grafického znázornění).

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům (Úř. věst. L 304, 22.11.2011, s. 18).

² Potraviny, které jsou od požadavku povinných výživových údajů osvobozeny, jsou uvedeny v příloze V nařízení č. 1169/2011.

³ KOM(2008) 40 v konečném znění, článek 34.

Spolunormotvůrci se rozhodli koncepci označování na přední straně obalu zachovat, avšak vyloučit jeho povinný charakter. Shodli se na tom, že za situace, kdy neexistuje systém výživových údajů na přední straně obalu, který by byl srozumitelný a přijatelný pro všechny spotřebitele v EU, by mělo být ponecháno na členských státech a provozovatelích potravinářských podniků, aby vyvinuli své vlastní systémy přizpůsobené daným spotřebitelům, pokud tyto systémy splňují určitá kritéria. Cílem bylo získat zkušenosti s fungováním různých systémů v členských státech a přijmout informovanější rozhodnutí o možné další harmonizaci později. Za těchto okolností nařízení o poskytování informací, přijaté v roce 2011, uložilo Komisi povinnost předložit tuto zprávu o využívání a dopadu různých systémů a o vhodnosti další harmonizace.

Vzhledem k rostoucí míře nadváhy a obezity ve většině členských států EU a ke značným problémům způsobeným chorobami, které lze přičíst výživovým rizikům⁴, od přijetí nařízení o poskytování informací narůstá zájem veřejných orgánů o výživové označování na přední straně obalu. Politiky označování na přední straně obalu obvykle sledují dvojí cíl: 1) poskytnout spotřebitelům další informace, které jim umožní, aby se rozhodli pro zdravější potraviny, a 2) motivovat provozovatele potravinářských podniků ke změně složení výrobků ve prospěch zdravějších variant (Kanter et al., 2018). Označování na přední straně obalu je proto stále více považováno za nástroj na podporu strategií⁵ prevence obezity a jiných nepřenositelných chorob souvisejících se stravou. Doposud bylo v EU vyvinuto a zavedeno několik systémů údajů na přední straně obalu.

3. PRÁVNÍ RÁMEC EU PRO VÝŽIVOVÉ OZNAČOVÁNÍ NA PŘEDNÍ STRANĚ OBALU

1.1 Další způsoby vyjadřování a uvádění údajů podle nařízení o poskytování informací

Nařízení o poskytování informací umožňuje na přední straně obalu dobrovolné opakování informací uvedených ve výživových údajích, tj. pouze energetické hodnoty nebo energetické hodnoty spolu s množstvím tuků, nasycených mastných kyselin, cukrů a soli (čl. 30 odst. 3). Podle článku 35 nařízení o poskytování informací mohou provozovatelé potravinářských podniků použít nebo členské státy mohou doporučit další způsoby vyjadřování a/nebo uvádění výživových údajů (např. grafické znázornění nebo symboly), jsou-li splněna kritéria stanovená v tomto nařízení.

⁴ Ve většině členských států EU rychle narůstají problémy s hmotností a obezitou a odhaduje se, že v roce 2014 mělo nadváhu 51,6 % populace EU (ve věku 18 a více let). Obezita je závažný problém veřejného zdraví, neboť výrazně zvyšuje riziko chronických nemocí, jako jsou kardiovaskulární onemocnění, cukrovka 2. typu a některé druhy rakoviny (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Overweight_and_obesity_-_BMI_statistics). Obecněji se odhaduje, že v Evropské unii lze více než 950 000 úmrtí a více než 16 milionů ztracených let života přičíst výživovým rizikům v důsledku nezdravého stravování (<https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden>).

⁵ Členské státy EU uplatňují v rámci svých strategií na podporu zdraví a prevenci chorob různé přístupy (např. dohody o změně složení potravin, omezení reklamy na potraviny s vysokým obsahem tuku, soli a cukru, zadávání veřejných zakázek na zdravé potraviny, zdanění slazených nápojů). Evropská komise podporuje členské státy v akcích zaměřených na zdravý životní styl a zdravou výživu prostřednictvím provádění strategie EU týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou z roku 2007, rámce EU pro vnitrostátní iniciativy v oblasti vybraných živin z roku 2011 (v roce 2008 byl dohodnut rámec pro změnu složení potravin s cílem snížit obsah soli) a akčního plánu EU pro boj proti dětské obezitě na období 2014–2020. Podpora zdravého životního stylu pomůže členským státům dosáhnout cílů udržitelného rozvoje do roku 2030 a cílů WHO v oblasti nepřenositelných chorob do roku 2025 (https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/2019_initiatives_npa_en.pdf).

Tato kritéria zahrnují požadavky, aby byly tyto další způsoby založeny na důkladných a vědecky ověřených spotřebitelských výzkumech a neuváděly spotřebitele v omyl. Tyto způsoby by měly být vytvořeny na základě konzultací s širokou škálou skupin zúčastněných subjektů, jejich cílem musí být usnadnit spotřebitelům pochopení přínosu nebo významu potravin, pokud jde o obsah energie a živin v jejich stravě, a musí být vědecky prokázáno, že jim průměrný spotřebitel rozumí. Musí být rovněž objektivní a nediskriminační a nesmí vytvářet překážky volnému pohybu zboží. V případě jiných způsobů vyjádření by měly vycházet z harmonizovaných referenčních hodnot příjmu nebo z obecně uznávaných vědeckých doporučení týkajících se příjmu.

Od členských států se vyžaduje, aby použití jakýchkoli dalších způsobů vyjadřování a uvádění údajů na svém území sledovaly a aby tyto informace předkládaly Komisi. S cílem toto sledování usnadnit mohou členské státy od provozovatelů potravinářských podniků, kteří na jejich území uvádějí na trh takto označené potraviny, vyžadovat, aby jim používání dalších způsobů vyjadřování a/nebo uvádění údajů oznámili a prokázali jim splnění požadavků stanovených v legislativě EU.

1.2 Jiné systémy výživového označování na přední straně obalu

Některé systémy údajů na přední straně obalu, jež členské státy nebo provozovatelé potravinářských podniků vyvinuli, nespádají do působnosti článku 35 nařízení o poskytování informací, neboť neopakují informace uvedené ve výživových údajích jako takové, ale uvádějí informace o celkové výživové hodnotě potravin (např. pomocí symbolu nebo písmene). Takové systémy se podle článku 36 nařízení o poskytování informací považují za „dobrovolné informace“, které nesmějí uvádět spotřebitele v omyl, nesmějí pro něj být nejednoznačné ani matoucí a musí být v příslušném případě podloženy relevantními vědeckými údaji. Zároveň, pokud takový systém přisuzuje potravině celkové pozitivní sdělení (například pomocí zelené barvy), splňuje také právní definici „výživového tvrzení“⁶, neboť poskytuje informace o prospěšné výživové hodnotě potravin, jak je definováno v nařízení (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin⁷ (nařízení o tvrzeních). Podle nařízení o tvrzeních by tvrzení měla být založena na vědeckých poznatcích, nesmí být klamavá a jsou přípustná pouze tehdy, jestliže lze očekávat, že průměrný spotřebitel příznivému účinku vyjádřenému v daném tvrzení porozumí. Systémy údajů na přední straně obalu, které spadají do působnosti nařízení o tvrzeních, lze používat na území členského státu pouze tehdy, pokud je tento členský stát přijal v souladu s článkem 23 nařízení o tvrzeních, který popisuje postup pro oznamování Komisi.

1.3 Stanovení výživových profilů

Stanovení výživových profilů je kategorizace potravin podle jejich výživového složení na základě předem vymezených kritérií⁸. Má mnoho různých použití po celém světě, například za účelem regulace reklamy na potraviny určené pro děti. Výživové profily se často používají také v systémech výživových údajů na přední straně obalu. Většina těchto systémů je založena na kritériích pro stanovení výživových profilů, což mohou být jednoduché výživové prahové hodnoty, například s cílem vymežit, kdy určitý systém přisoudí zelenou, žlutou nebo červenou barvu, nebo složitější algoritmy, které vedou k celkovému skóre. Kritéria pro

⁶ Výživové tvrzení stanoví nebo naznačuje, že potrava má prospěšné výživové vlastnosti v důsledku energetické hodnoty, kterou poskytuje, a živin či jiných látek, které obsahuje, nebo neobsahuje (čl. 2 odst. 2 bod 4 nařízení (ES) č. 1924/2006).

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin (Úř. věst. L 404, 30.12.2006, s. 9).

⁸ <https://www.who.int/nutrition/topics/profiling/en/>

stanovení výživových profilů lze uplatnit paušálně na všechny skupiny potravin, nebo mohou být specifická pro jednotlivé skupiny výrobků. Na etiketách se kritéria pro stanovení výživových profilů jako taková neobjevují.

V EU se pojem výživového profilu používá také v souvislosti s výživovými a zdravotními tvrzeními na potravinách, kde se „výživovými profily“ rozumí prahové hodnoty živin, jako jsou tuky, sůl a cukry, při jejichž překročení jsou výživová a zdravotní tvrzení omezena nebo zakázána, čímž se zamezuje pozitivním zdravotním sdělením o potravinách, v nichž je obsah těchto živin vysoký. Podle nařízení o tvrzeních měla Komise stanovit „výživové profily“ do roku 2009, avšak tyto profily dosud nebyly stanoveny v důsledku vysoké kontroverze ohledně tohoto tématu, která se prokázala odlišnými a polarizovanými názory v roce 2009, kdy Komise chtěla tyto profily stanovit. Hodnocení nařízení o tvrzeních se mj. zaměřuje na stanovení výživových profilů, konkrétněji na otázku, zda stanovení „výživových profilů“, jehož cílem je zamezit atraktivním tvrzením o příliš slaných, tučných nebo slazených potravinách, je pro tento účel ještě vhodné, nebo zda by bylo možné přijít s nějakou alternativou, jež umožní dosáhnout stejných cílů.

4. SYSTÉMY ÚDAJŮ NA PŘEDNÍ STRANĚ OBALU ZAVEDENÉ NEBO VYVINUTÉ NA ÚROVNI EU

1.4 Různé formáty systémů výživového označování na přední straně obalu

V 80. letech 20. století začaly některé vlády vyvíjet etikety s výživovými informacemi na přední straně obalu v rámci strategií prevence obezity a jiných nepřenositelných chorob souvisejících se stravou. Na počátku 21. století, souběžně se začínající celosvětovou epidemií obezity a větší hojností zpracovaných potravin na trhu, se počet iniciativ v oblasti označování na přední straně obalu stále zvyšuje (Kanter et al., 2018). Výživové označování na přední straně obalu se provádí mnoha různými způsoby a ve světě se v současnosti používají různé formáty. V literatuře byly popsány různé typologie řazení těchto formátů do kategorií podle jejich hlavních rysů.

Systémy lze rozdělit na systémy s „údaji o jednotlivých živinách“, které poskytují více či méně podrobné výživové informace o konkrétních živinách, a systémy se „souhrnným ukazatelem“, které poskytují spíše syntetické hodnocení celkové výživové hodnoty / zdravotnosti výrobku (Savoie et al., 2013). Kategorii systémů s „údaji o jednotlivých živinách“ lze dále rozdělit na podkategorie s „číselnými údaji“ a „barevně kódované“. Systémy se „souhrnným ukazatelem“ lze dále rozdělit na „pozitivní“ ukazatele (schvalovací loga), které lze použít pouze u potravin splňujících určitá výživová kritéria, a „odstupňované“ ukazatele, které uvádějí globální a odstupňované informace o výživové hodnotě potravin a lze je použít na všechny potravinářské výrobky (Julia & Hercberg, 2017).

Jiná typologie souvisí s mírou „direktivnosti“ systému, jinými slovy, do jaké míry etiketa poskytuje přímou indikaci, zda je výrobek pro spotřebitele výživově hodnotný, či nikoli (Hodgkins et al., 2012). Další klasifikace zahrnuje dvě kategorie, „reduktivní“ systémy (zkrácené verze výživových informací uvedených na zadní straně obalu) a „hodnotící“ systémy (jež hodnotí výživové informace pro spotřebitele) (Newman et al., 2014). Všechny hodnotící systémy údajů na přední straně obalu, bez ohledu na to, zda se jedná o systémy s údaji o jednotlivých živinách, nebo o systémy se souhrnným ukazatelem, jsou již ze své podstaty založeny na modelech stanovení výživových profilů.

Tabulka 1 klasifikuje veřejné systémy (zavedené nebo navržené) a některé ze soukromých systémů podle různých typologií a uvádí také informace o tom, kdo je vyvinul, kde se tyto systémy používají a nebo jsou navrženy/ohlášeny.

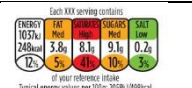
1.5 Systémy údajů na přední straně obalu schválené nebo zvažované členskými státy a Spojeným královstvím⁹

Souhrnné etikety – pozitivní loga

Logo Klíčová dírka, vyvinuté Švédskou národní agenturou pro potraviny a zavedené ve **Švédsku** v roce 1989, bylo prvním systémem s logem na přední straně obalu, který byl v EU zaveden. Klíčová dírka je dobrovolná bezplatná etiketa ve tvaru symbolického zeleného vyobrazení, které označuje zdravější variantu v rámci 33 vymezených skupin potravin (např. chléb, sýr, hotová jídla) na základě výživových kritérií, jako je obsah tuku, cukrů, soli, celozrnných obilovin nebo vlákniny. Logo nelze používat pro výrobky, které mají nízkou výživovou hodnotu, jako např. slané snacky nebo nealkoholické nápoje. **Dánsko** zavedlo logo Klíčová dírka v roce 2009 a **Litva** v roce 2013. Toto logo přijaly i země, které nejsou členy EU (např. Norsko, Island).

⁹ Spojené království vystoupilo z Evropské unie a od 1. února 2020 se stalo třetí zemí.

Tabulka 1 – Typologie a formáty systémů výživového označování na přední straně obalu zavedených/navržených/ohlášených na úrovni členských států a Spojeného království

Taxonomie popsané v literatuře				Příklady systémů údajů na přední straně obalu		Subjekt, který systém vyvinul	Členský stát EU	
Etikety s údaji o jednotlivých živinách	Číselné	Nedirektivní	Reduktivní (nevysvětlující)	Etiketa s referenčními hodnotami příjmu		Soukromý	V celé EU	
				Baterie NutrInform		Veřejný	Itálie	
	Barevně kódované	Polodirektivní	Hodnotící (vysvětlující)	Etiketa na přední straně obalu ve Spojeném království		Veřejný	Spojené království	
				Jiné „semaforové“ etikety		Soukromý (maloobchodníci)	Portugalsko, Španělsko	
	Souhrnné etikety	Pozitivní (schvalovací) loga	Direktivní	Hodnotící (vysvětlující)	Klíčová díрка		Veřejný	Švédsko, Dánsko, Litva
					Loga Srdce/Zdraví		Nevládní organizace Veřejný	Finsko, Slovinsko Chorvatsko
Zdravá volba						Soukromý	Česká republika, Polsko V Nizozemsku se přestalo používat	

	Odstupňova né ukazatele			<i>Nutri-Score</i>		<i>Veřejný</i>	<i>Francie, Belgie</i> <i>Španělsko, Německo,</i> <i>Nizozemsko,</i> <i>Lucembursko</i>
--	--	--	--	--------------------	---	----------------	--

Finsko schválilo v roce 2000 „Symbol srdce – lepší volba“. Kritéria pro používání tohoto symbolu (obsah tuku, soli, cukru a/nebo vlákniny) jsou vymezena pro devět hlavních skupin potravin. Povolení toto logo používat uděluje odborníci jmenovaní finskými sdruženími pro prevenci kardiovaskulárních onemocnění a cukrovky a je zpoplatněno¹⁰.

Ve **Slovinsku** bylo v roce 1992 zavedeno Společností pro kardiovaskulární zdraví¹¹ a podpořeno vládou logo „Ochranná potravina“ (nazývané také „Srdíčko“) (Miklavac et al., 2016). Používá se pro balené potraviny, jež splňují určitá výživová kritéria.

V rámci národního programu „Zdravý způsob života“ z roku 2015 bylo Ústavu pro veřejné zdraví v **Chorvatsku**¹² uloženo, aby uděloval povolení používat logo „Zdravý způsob života“ na potravinách, jež splňují určitá výživová kritéria¹³.

Souhrnné etikety – odstupňované ukazatele

V říjnu 2017 **Francie** po řadě experimentálních a rozsáhlých studií přijala systém Nutri-Score. Systém Nutri-Score, založený na modelu stanovení výživových profilů, který vyvinula Agentura Spojeného království pro potravinové normy, uvádí celkovou výživovou hodnotu dané potraviny. Etiketa obsahuje pětibarevnou stupnici, od tmavě zelené, jež značí potravinářské výrobky s nejvyšší výživovou hodnotou, až po tmavě oranžovou pro výrobky s nižší výživovou hodnotou, ve spojení s písmeny A až E. Algoritmus pro výpočet výživového skóre posuzuje jak negativní (cukry, nasycené tuky, sůl a kalorie), tak pozitivní prvky (bílkoviny, vlákniny, ovoce, zelenina, luštěniny a ořechy). Systém Nutri-Score přijala také **Belgie** (v březnu 2019). V březnu 2020 informovalo Komisi o návrhu vnitrostátního předpisu o používání Nutri-Score **Německo**. Své rozhodnutí tento systém přijmout oznámily **Španělsko**¹⁴ (v listopadu 2018), **Nizozemsko**¹⁵ (v listopadu 2019) a **Lucembursko**¹⁶ (v únoru 2020).

Etikety s údaji o jednotlivých živinách

V lednu 2020 **Itálie** oznámila Komisi návrh dekretu doporučujícího používání dobrovolného systému údajů na přední straně obalu nazvaného „Baterie NutrInform“. Tento systém je založen na etiketě s referenčními hodnotami příjmu (která je popsána níže), s doplněným symbolem baterie, jež označuje množství energie a živin v jedné dávce vyjádřené v procentech denního příjmu. Tento systém ještě není na trhu EU přítomen.

Spojené království po několika letech výzkumu a konzultací se zúčastněnými stranami v roce 2013 formálně zavedlo dobrovolný systém údajů na přední straně obalu, takzvaný „semaforový“ systém. Tento systém kombinuje barevné kódování a referenční hodnoty příjmu vyjádřené v procentech¹⁷ a doplňují jej pokyny, jež vydaly orgány Spojeného

¹⁰ Informace poskytnuté finským ministerstvem zemědělství (únor 2017).

¹¹ Informace poskytnuté slovinským ministerstvem zemědělství, lesnictví a výživy (únor 2017).

¹² Informace poskytnuté chorvatským ministerstvem zdravotnictví (únor 2017).

¹³ <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2015/06/Healthy-Living-Food-criteria.pdf>

¹⁴ <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/sanidad/Paginas/2018/121118-premiosnaos.aspx>

¹⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2019/11/28/nutri-score-wordt-na-aanpassing-het-voedselkeuzelogo-voor-nederland>

¹⁶ https://gouvernement.lu/fr/actualites/toutes_actualites/communiqués/2020/02-fevrier/12-lenert-bilan.html

¹⁷ Referenčními hodnotami příjmu pro energetickou hodnotu a živiny jsou maximální doporučené hodnoty denního příjmu.

království¹⁸. Poskytuje informace o obsahu tuků, nasycených tuků, cukrů a soli a energetické hodnotě jedné dávky nebo porce potravin. Pomocí barev je obsah těchto živin klasifikován jako „nízký“ (zelená), „střední“ (žlutá) nebo „vysoký“ (červená); prahové hodnoty barev jsou založeny na 100 g/ml potravin/nápoje (u výrobků prodávaných ve velkých porcích platí pro červenou barvu prahové hodnoty pro porci).

1.6 Systémy označení na přední straně obalu vyvinuté soukromými subjekty v EU

Etikety s údaji o jednotlivých živinách

Souběžně se systémy schválenými vládami vyvinula Asociace evropského potravinářského a nápojového průmyslu systém orientačních denních množství zavedený v roce 2006 a později přejmenovaný na **etiketu s referenčními hodnotami příjmu**. Etiketa poskytuje číselné informace o tom, kolik energie a živin obsahuje jedna porce určité potravin a jaké procento referenční hodnoty denního příjmu to představuje¹⁹. Tento systém se používá v celé EU (Storcksdieck genannt Bonsmann et al., 2010).

Někteří maloobchodníci (např. v Portugalsku a Španělsku) vyvinuli svou vlastní výživovou etiketu na přední straně obalu, založenou na **semaforovém formátu**, který na etiketu s referenčními hodnotami příjmu doplňuje barvy.

V roce 2017 šest mezinárodních potravinářských a nápojových společností vyvinulo tzv. „**Zdokonalenou výživovou etiketu**“ (Evolved Nutrition Label, ENL) vycházející z etikety s referenčními hodnotami příjmu, ke které byly doplněny barvy podobně jako v systému údajů na přední straně obalu ve Spojeném království, ale s pozvolnějším přechodem mezi žlutou a červenou barvou u výrobků, u kterých se má za to, že jsou požívány v malých porcích²⁰. V listopadu 2018 tyto společnosti oznámily své rozhodnutí zkušební zavádění etikety ENL pozastavit nebo ukončit.

Souhrnné etikety – pozitivní loga

Logo „**Zdravá volba**“ („zaškrtnutí“), které je vlastnictvím nadace Choices International Foundation, označuje zdravější varianty v rámci skupin potravin. Kritéria pro jednotlivé kategorie jsou založena na obsahu nasycených mastných kyselin a transmastných kyselin, přidaného cukru, soli, potravní vlákniny a/nebo energie. Tato kritéria lze použít na všechny potravinářské výrobky včetně snacků a nealkoholických nápojů. Logo mohou na způsobilých výrobcích používat společnosti, které platí členský příspěvek národní organizaci Choices. Systém funguje v České republice a Polsku. V roce 2013 logo schválila nizozemská vláda, ale v roce 2017 jej přestala používat²¹.

¹⁸ Pokyny pro vytváření etiket s výživovými informacemi na přední straně obalu pro balené výrobky prodávané v maloobchodních prodejnách (naposledy aktualizované dne 8. listopadu 2016), k dispozici na <https://www.gov.uk/government/publications/front-of-pack-nutrition-labelling-guidance>

¹⁹ Understanding the label. Viz: Reference Intakes, FoodDrinkEurope (<https://referenceintakes.eu/understanding-label.html>).

²⁰ Prezentace šesti společností v rámci akční platformy EU pro stravu a zdraví, 30. listopadu 2017, k dispozici na https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20171130_co03_en.pdf

²¹ Sdělení Staatscourant Vinkje, 27. října 2017 (k dispozici na <https://www.row-minvws.nl/documenten/vergaderstukken/2017/10/27/mededeling-staatscourant-vinkje-row-del-27-oktober-2017>).

5. SITUACE NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI

Některý typ systému výživového označování na přední straně obalu má v současnosti zavedeno více než 40 zemí světa²².

Většina třetích zemí zavedla etikety s výživovými informacemi na přední straně obalu na dobrovolném základě, ale některé země zavedly tyto etikety jako povinné. Celkově existuje tendence, že země ve stejné zeměpisné oblasti si vybírají podobné etikety, ale určité aspekty přizpůsobují vnitrostátním podmínkám²³.

Semaforové formáty pro jednotlivé živiny zavedlo mimo Spojené království pouze několik zemí na dobrovolném (např. Jižní Korea) nebo povinném (např. Ekvádor) základě. Povinnou etiketu zvažuje také Indie²⁴.

Některé asijské země (např. Malajsie, Singapur, Thajsko) používají **pozitivní loga zdravé volby s různými formáty** a kritérii (některá jsou založena na kritériích Choices International). Loga zdravé volby zavedly i některé africké země (např. Nigérie, Zimbabwe).

V Austrálii a na Novém Zélandu je zaveden **odstupňovaný systém Health Star Rating**, což je dobrovolný systém údajů na přední straně obalu, který přiděluje výrobkům od poloviny hvězdičky až po pět hvězdiček v závislosti na jejich zdravotnosti, která je určena negativními i pozitivními živinami a dalšími složkami.

Chilský **výstražný systém**, zavedený v roce 2016, je povinný systém založený na živinách, jenž označuje výrobky, které mají vysokou energetickou hodnotu, vysoký obsah cukrů, nasycených tuků a/nebo sodíku. Podobné výstražné systémy vyvinuly nebo vyvíjejí některé další země Jižní Ameriky (např. Brazílie, Peru, Uruguay) a rovněž Kanada a Izrael.

Potravinářský a nápojový průmysl vyvinul na mezinárodní úrovni různé varianty **systému referenčních hodnot příjmu** pro jednotlivé živiny, které široce používají společnosti na celém světě.

Na obrázku 1 jsou vyobrazeny příklady etiket na přední straně obalu, zavedených mimo EU.

Obrázek 1 – Příklady systémů používaných v třetích zemích

²² Předběžná zpráva o analýze regulačního dopadu výživového označování, ANVISA (Brazílie), květen 2018.

²³ Global Update on Nutrition Labelling, vydání z roku 2018, EUFIC, červenec 2018.

²⁴ „Draft Food Safety and Standards (Labelling and Display) Regulations, 2019“, oznámené výboru WTO pro technické překážky obchodu dne 7. července 2019.

Pokyny Codexu Alimentarius pro výživové označování²⁵ poskytují jen omezený návod pro výživové označení na přední straně obalu, které je určitou formou „doplňkových výživových informací“. Pokyny stanoví, že účelem tohoto typu výživových informací by mělo být zvýšit porozumění spotřebitelů výživové hodnotě potravin a pomoci jim při výkladu výživových údajů. Na mezinárodní úrovni neexistují žádné zvláštní pokyny pro osvědčené postupy v oblasti etiket s výživovými informacemi na přední straně obalu a je vyvíjeno množství různých etiket. Jelikož by přibývání počtu etiket mohlo způsobit problémy mezinárodnímu obchodu, dohodl se výbor Codexu pro označování potravin v říjnu 2017 na tom, že zahájí novou činnost – vypracování pokynů pro systémy označování na přední straně obalu pro vlády, které chtějí tento druh označování zavést, což by napomohlo harmonizaci těchto systémů, a usnadnilo tak mezinárodní obchod²⁶. Tato práce stále probíhá²⁷.

6. ZÁJEM, POROZUMĚNÍ A REAKCE SPOTŘEBITELŮ A DOPAD NA ZDRAVÍ

Důležitým cílem politiky výživového označování na přední straně obalu je pomoci spotřebitelům, aby si vybírali zdravější potraviny (Kanter et al., 2018). Většina spotřebitelů opravdu uvádí, že označování na přední straně obalu považuje za užitečné (např. 71 % respondentů ve spotřebitelském průzkumu v Nizozemsku²⁸ a 78 % ve spotřebitelském průzkumu v Německu²⁹). Důkazy nasvědčují tomu, že etikety na přední straně obalu vyplňují mezeru v informacích nebo naplňují neuspokojenou potřebu spotřebitelů, přičemž větší pravděpodobnost, že vyjádří potřebu etiket na přední straně obalu, je u starších lidí a lidí s nadváhou/obezitou (Společné výzkumné středisko, 2020).

To, zda lidé v reakci na přítomnost etiket na přední straně obalu skutečně změní své nákupní chování, však závisí na řadě faktorů. K tomu, aby byla taková etiketa účinná, musí upoutat pozornost, poté ji musí spotřebitelé akceptovat a pochopit, a teprve nato může potenciálně ovlivnit jejich volbu potravin (Grunert & Wills, 2007) a následně i jejich stravu a zdraví.

Pozornost spotřebitelů

Dříve než mohou spotřebitelé určitou etiketu na přední straně obalu akceptovat a pochopit, musí těmto etiketám především věnovat pozornost. Bylo prokázáno, že etikety na přední straně obalu upoutávají pozornost více než etikety na zadní straně obalu (Becker et al., 2015). Počet spotřebitelů, kteří uvádějí, že si prohlížejí etikety na přední straně obalu, je velmi vysoký (např. 60 % ve studii s belgickými spotřebiteli (Möser et al., 2010)), avšak z literatury je dobře známo, že využití etiket, které uvádějí sami respondenti, je vyšší než údaje, ke kterým se dospělo ve studiích na základě pozorování v obchodech (Grunert et al., 2010).

Věnování pozornosti výživovým etiketám na přední straně obalu může zvýšit několik hlavních faktorů. Větší velikost etikety pomůže upoutat pozornost rychleji. Pozornost je také vyšší, jestliže je na obalu potravin méně jiných informací a jestliže se typ etikety a její umístění na obalu nemění. Zdá se, že barva zvyšuje pozornost, pokud je dosaženo kontrastu mezi etiketou a obalem. Kromě konkrétních rysů etiket závisí věnování pozornosti označení

²⁵ Codex Guidelines on nutrition labelling CAC/GL 2-1985, naposledy revidované v roce 2017.

²⁶ Komise pro Codex Alimentarius, zpráva o 44. zasedání výboru Codexu pro označování potravin (REP18/FL), Paraguay, 16.–20. října 2017.

²⁷ 45. zasedání výboru Codexu pro označování potravin se konalo v květnu 2019.

²⁸ Consumentenbond, spotřebitelský průzkum týkající se log pro výběr potravin, duben 2018, k dispozici na <https://www.consumentenbond.nl/binaries/content/assets/cbhippowebsite/landingspaginas/acties/weet-wat-je-eet/consumentenonderzoek-voedselkeuzelogos-nl.pdf>

²⁹ Lebensmittelmarkt und Ernährungspolitik 2018, Univerzita v Göttingen ve spolupráci s Zühlsdorf+Partner, leden 2018 (Kladný postoj k větě „Označení barvami semaforu na přední straně obalu považují za užitečné“).

na přední straně obalu podle všeho také na charakteristikách spotřebitelů, jako je jejich věk, úroveň vzdělání a zdravotní motivace. Pozornost mohou velmi zvýšit informační tabule v uličkách obchodu nebo poskytnutí informačního letáku (Společné výzkumné středisko, 2020).

Přijatelnost ze strany spotřebitelů

Jestliže spotřebitelé etikety neakceptují, a to i když je spatří, bude jejich sdělení ignorováno. Zdá se, že důležitými aspekty přijatelnosti etiket je to, aby byly přitažlivé a aby se líbily (Ducrot et al., 2015a).

Celkově lze říci, že spotřebitelé upřednostňují etikety s minimem číselných údajů a s použitím grafiky a symbolů (Campos et al., 2011), zejména spotřebitelé s nižším socio-ekonomickým postavením (Méjean et al., 2013). Také barva je jasně považována za důležitou charakteristiku (Babio et al., 2014). Určitou roli hraje i to, do jaké míry je systém údajů na přední straně obalu direktivní: někteří spotřebitelé mají rádi direktivní etikety, protože umožňují rychlé rozhodnutí, jiní však mohou na to, že se jim říká, že něco je „zdravé“, aniž by byly uvedeny podrobné výživové informace, reagovat negativně (Grunert & Wills, 2007; Hodgkins et al., 2012). Někteří výzkumníci proto navrhuji, že účinným formátem může být systém kombinující direktivní a nedirektivní prvky (Hodgkins et al., 2012).

Jiným důležitým aspektem podporujícím přijatelnost je důvěra. Ze studií vyplývá, že pokud určité logo schválí důvěryhodná instituce, vzbuzuje ve spotřebiteli větší důvěru a je lépe přijímáno (De la Cruz-Góngora et al., 2017).

Pokud jde o „přijatelnost“ systémů údajů na přední straně obalu, z literatury nevyplývá žádná jasná preference. Různé studie prokázaly spíše upřednostňování různých systémů, snad v důsledku konkrétních charakteristik etiket, které byly zkoumány, nebo v důsledku kulturních rozdílů (Společné výzkumné středisko, 2020).

Z literatury vyplývá, že skutečnost, že určitá etiketa je nejvíce upřednostňována, neznamená, že tato etiketa vede k nejlepšímu objektivnímu pochopení a nejlépe pomáhá spotřebiteli určit, která varianta je zdravější (Ducrot et al., 2015b; Gregori et al., 2014).

Pochopení ze strany spotřebitelů

Z literatury jasně vyplývá, že ve zkušební fázi má většina výživových etiket na přední straně obalu pozitivní účinek na schopnost spotřebitelů určit zdravější variantu v porovnání se situací, kdy žádná etiketa neexistuje (např. Cecchini a Warin, 2016; Roseman et al., 2018; Hawley et al., 2013). Většina studií naznačuje, že spotřebitelům různého věku, socio-ekonomického postavení a kulturního původu nejvíce pomáhají určovat zdravější výrobky hodnotící systémy, jež používají barevné kódování (Společné výzkumné středisko, 2020; Egnell et al., 2018a; Ducrot et al., 2015a), a podle nedávné mezinárodní studie (Egnell et al., 2018c) zejména barevné kódování v kombinaci s odstupňovaným ukazatelem.

Pokud se pro rozhodování o zdravoti různých potravin používají barevně kódované etikety s údaji o jednotlivých živinách, zdá se, že pro spotřebitele je důležitější vyhnout se červeně označeným potravinám než vybrat si ty, které jsou označeny zeleně (Scarborough et al., 2015). Zdá se, že hodnotící systémy pomáhají spotřebitelům měřit zdravotnost výrobků lépe než reduktivní systémy (Společné výzkumné středisko, 2020) a že jsou účinnější než reduktivní etikety, když spotřebitelé potřebují porovnat výrobky, které je obtížné srovnávat (Newman et al., 2018).

Dopad na nákupní chování

Navzdory obsáhlým studiím a poznatkům o tom, že systémy údajů na přední straně obalu zvyšují pochopení výživových informací, je vědeckých studií, které skutečně testují, zda etikety na přední straně obalu mají dopad na rozhodování spotřebitelů při nákupu potravin, mnohem méně. Většina studií se týká průzkumů nebo experimentů a zabývá se záměrem nakupovat v reakci na etikety na přední straně obalu, nikoli skutečným nákupním chováním v reálných situacích³⁰.

Ze studií zabývajících se záměrem nakupovat vyplývá, že etikety na přední straně obalu mohou zlepšit výživovou hodnotu vybraných potravin a nákupních košíků (Společné výzkumné středisko, 2020). Srovnávací experimentální studie umožňují bližší pohled na relativní účinek jednotlivých etiket na nákupní chování, ale jen velmi málo z těchto studií obsahuje srovnání mezi zeměmi a zkoumá účinek kulturních rozdílů. Z předběžných výsledků jedné mezinárodní studie³¹ vyplývá, že z pěti testovaných etiket³² na přední straně obalu nejčastější a největší zlepšení ve volbě potravin u spotřebitelů směrem ke zdravějším variantám v různých zemích vyvolaly etikety Nutri-Score a semaforové etikety.

Existuje pouze malý počet studií o nákupním chování z reálného života a získat poznatky o účinku na skutečné nákupní chování je obtížné (Společné výzkumné středisko, 2020). Jedním z možných důvodů je to, že rozhodnutí o nákupu je kromě etiket na přední straně obalu ovlivňováno mnoha dalšími faktory, včetně ceny (např. slevy), očekávané chutnosti, zvyků atd. (např. Grunert et al., 2010; Boztuğ et al., 2015). Některé studie z reálného života potvrzují, že výživovou hodnotu výběru potravin mohou zlepšit hodnotící systémy; nejslibnější jsou podle všeho systémy s barevným kódováním a/nebo s barevným kódováním v kombinaci s odstupňovaným ukazatelem (Společné výzkumné středisko, 2020). Z několika studií také vyplývá, že účinek těchto systémů může být podstatný v případě, že je jejich zavedení spojeno s osvětovou a/nebo komunikační kampaní (např. Graham et al., 2017; Julia et al., 2016).

Existují rovněž poznatky prokazující, že systémy s údaji na přední straně obalu jsou účinné při podpoře „motivovaných“ spotřebitelů, tj. těch, kteří se starají o své zdraví (např. Finkelstein et al., 2018; Ni Mhurchu et al., 2018). Typ systému označení může ovlivnit účinek na nákupní chování v závislosti na typu spotřebitele: zdá se, že hodnotící etikety víc účinkují na hédonicky motivované spotřebitele, zatímco reduktivní systémy by mohly být účinnější ve vztahu ke zdravotně motivovaným spotřebitelům (Hamlin, 2015; Sanjari et al., 2017).

Účinnost etiket na přední straně obalu je zřejmě ovlivňována také kategorií potravin (Ni Mhurchu et al., 2018; Nikolova a Inman, 2014). Například spotřebitelé zpravidla méně často čtou etikety na „nezdravých“ potravinách, protože když takové potraviny kupují, chtějí si je dopřát a vyhnout se odrazujícím informacím (Talati et al., 2016). Systémy údajů na přední straně obalu mohou mít také nezamýšlené účinky na nákupy. Některé studie zjistily změnu nákupního chování v důsledku existence etikety na přední straně obalu, avšak bez jakékoli

³⁰ Na základě metaanalýzy několika experimentálních studií a studií z reálného života Cecchini & Warin (2016) vypočetli, že označení na přední straně obalu by zvýšilo počet osob volících zdravější potraviny v průměru o přibližně 18 % (v rozpětí od 11 % do 29 % v závislosti na systému).

³¹ Studie FOP-ICE (Front-Of-Pack International Comparative Experimental, mezinárodní srovnávací experimentální studie údajů na přední straně obalu), provedená vědeckým konsorciem Univerzity Paříž XIII (Francie) a Curtinovy univerzity (Austrálie). Vnitrostátně reprezentativní vzorky získané v Argentině, Austrálii, Bulharsku, Kanadě, Dánsku, Francii, Německu, Mexiku, Singapuru, Španělsku, USA a Spojeném království.

³² Nutri-Score, semaforová etiketa, Health Star Rating, etiketa s výstražnými symboly a etiketa s referenčními hodnotami příjmu.

souvislosti se zdravostí potravin udávanou daným systémem (Sacks et al., 2009; Hamlin, 2015; Hamlin a McNeill, 2016).

Dopad na stravu a zdraví

Pro přímé měření toho, zda systémy údajů na přední straně obalu zlepšují stravu a zdraví spotřebitelů v reálném životě, by bylo nezbytné jejich způsob každodenního stravování dlouhodobě pozorovat a posoudit účinek těchto systémů na zdraví v randomizované kontrolované studii trvající několik let. Vzhledem k tomu, že realizovat takové studie a prokázat příčinnou souvislost je obtížné, neexistuje dostatek empirických poznatků, které by umožnily vyvodit závěr o dopadu použití těchto etiket na zdravotní stav stravy a na zdraví samotné (Cecchini a Warin, 2016; Hersey et al., 2013; Crocket et al., 2018).

Výzkumníci namísto toho používají modelovací přístupy s cílem extrapolovat vliv na nákupní chování na celkové výsledky týkající se stravy a zdraví v souvislosti se stravou (Společné výzkumné středisko, 2020). Modelované scénáře nahrazení obvykle konzumovaných potravin zdravějšími variantami, které lze identifikovat pomocí hodnotících etiket na přední straně obalu (na základě modelů stanovení výživových profilů), naznačují potenciální redukci v příjmu kalorií a živin, jež v souvislosti s veřejným zdravím vyvolávají určité obavy (např. Amcoff et al., 2015; Roodenburg et al., 2013; Cecchini & Warin, 2016).

Některé studie zkoumající souvislosti mezi kvalitou stravy (u dobrovolníků) a nemocemi souvisejícími s výživou naznačují, že kvalita stravy vyjádřená výživovým indexem, z něhož vychází systém Nutri-Score, je spojena s nižším rizikem kardiovaskulárního onemocnění (Adriouch et al., 2016 & 2017), rakoviny (Deschasaux et al., 2018) a nadváhy (Julia et al., 2015). Další studie, která se týkala pěti různých etiket na přední straně obalu, dospěla k závěru, že tyto výživové etikety mají potenciál pomoci snížit úmrtnost způsobenou nepřenositelnými nemocemi souvisejícími se stravou, přičemž účinky závisejí na typu testované etikety a za nejefektivnější byla považována Nutri-Score (Egnell et al., 2019).

V literatuře se také poukazuje na některé potenciální nezamýšlené účinky označování na stravu. Například představa o tom, že je určitá potravinu zdravá, může zvýšit konzumaci této potravinu v důsledku menšího pocitu viny (Chandon a Wansink 2007) a k nepřiměřeně velkým porcím může vést i to, jestliže etiketa na přední straně obalu neupozorňuje na omezenou zdravotní stav dané potravinu (Egnell et al., 2018b).

Jiné účinky na spotřebitele

Ze studií vyplývá, že systémy údajů na přední straně obalu mohou zvýšit ochotu spotřebitelů utrácet peníze za zdravější výrobky (Společné výzkumné středisko, 2020). Podle Crosetto et al. (2018) si výživová zlepšení nákupního košíku při nákupu zdravějších výrobků opatřených příslušnou etiketou mohou vyžádat určité ekonomické náklady, ale zdá se, že domácnosti s nízkými příjmy byly, pokud jde o náklady spojené s výživovými zlepšeními nákupního košíku, postiženy nejméně.

Dalším aspektem, který je třeba vzít v úvahu, je zmatení spotřebitele a ztráta jeho důvěry. Z přezkumu literatury vyplývá, v jaké míře zmatení spotřebitele v souvislosti se systémy označení představuje závažnou překážku pro jejich akceptování a účinné používání (Cowburn & Stockley, 2005; Grunert & Wills, 2007). Zmatení spotřebitele se může zvýšit v důsledku souběžné existence řady formátů etiket na trhu (Harbaugh et al., 2011; Draper et al., 2013; Malam et al., 2009). Zmatení může vzniknout také z toho, že dobrovolné systémy nevyžadují etikety u všech výrobků, což může ovlivnit vnímání spotřebitele ve prospěch výrobků s etiketou, které jsou stejně nebo potenciálně méně zdravé než výrobky bez etikety (Talat et al., 2016). Výzkumy také uvádějí, že spotřebitelé ztrácejí k etiketě důvěru a stávají se vůči ní

podezřivými v případě, že je „nezdravý“ výrobek na etiketě označen jako poměrně výživný (Harbaugh et al., 2011).

7. DOPAD NA PROVOZOVATELE POTRAVINÁŘSKÝCH PODNIKŮ A NA VNITŘNÍ TRH

Systémy označení na přední straně obalu mohou obecně ovlivňovat výrobce potravin a dodavatele potravin, a to různými způsoby. Zavedení etiket na přední straně obalu může být pro společnosti podnětem k tomu, aby změnilo složení stávajících výrobků a vyvinuly nové výrobky s cílem získat příznivé nebo příznivější hodnocení na etiketě. Pro dodavatele potravin jsou ve spojení s těmito etiketami relevantní i jiné otázky, jako např. potenciální překážky volnému oběhu potravin na vnitřním trhu.

Dopad na chování dodavatelů, včetně změny složení a inovací

Pokud systémy údajů na přední straně obalu mohou ovlivnit výběr ze strany spotřebitelů, jsou výrobci motivováni k tomu, aby přizpůsobovali výživové složení svých výrobků požadavkům, které je třeba splnit pro získání příznivého nebo příznivějšího hodnocení. Existují poznatky o tom, že etikety na přední straně obalu skutečně ovlivňují složení výrobků. Ukazuje se například, že přijetí loga Zdravá volba v Nizozemsku (Vyth et al., 2010), symbolu Health Check Program³³ v Kanadě (Dummer et al., 2012) a Health Star Rating na Novém Zélandu (Ni Mhurchu et al., 2017) vyvolalo zlepšení ve výživovém profilu potravin na trhu. Tyto poznatky o změně složení / inovacích jsou však do značné míry založeny na údajích, jež uvedly samotní výrobci. Vědeckých studií o dopadu těchto etiket na vývoj zdravějších výrobků není mnoho, i když existují poznatky o úloze, kterou dobrovolné etikety mohou hrát pro dosažení trhu se zdravějšími výrobky (např. studie Liu et al. (2015) o cereáliích určených k přímé spotřebě). Ukázalo se však, že potenciální riziko spojené s reakcí výrobců na tyto systémy spočívá v tom, že ke změně složení dochází pouze u živin, které jsou do určitého systému zahrnuty (Vyth et al., 2010; Carter et al., 2013). Pozornost je potřeba věnovat také potenciálním náhradním složkám, aby každá dosažená změna mohla skutečně přinést prospěch veřejnému zdraví³⁴.

Změna složení může ovlivnit chuť a jiné vlastnosti výrobků, což by mohlo vést ke snížení poptávky, a tedy redukovat potenciální výhody, které výrobcům v rámci daného systému označování přináší lepší hodnocení. Výrobci tak budou při změně složení nebo při zavádění potravinových inovací výhody plynoucí z výživové diferenciací výrobků strategicky vyhodnocovat (Van Camp et al., 2012).

I když se však výrobci složení svých výrobků rozhodnou neměnit nebo je nebudou schopni změnit v důsledku specifického složení výrobku či určitých norem³⁵, mohou se přesto rozhodnout dobrovolné etikety používat, například kvůli transparentnosti. Tuto strategii mohou zvolit také maloobchodníci (Machleit a Mantel, 2001) s cílem pozitivně ovlivnit to, jak zákazníci vnímají pozornost, kterou maloobchodník věnuje jejich zdraví (Newman et al., 2014). Označování na přední straně obalu by mohlo také maloobchodníkům pomoci dále odlišit výrobky privátních značek (prodávané pod obchodní značkou maloobchodníka) od

³³ Přestal se používat v roce 2014.

³⁴ Transfatty acids in Europe: where do we stand?, JRC Science and Policy Report, 2014.

³⁵ Například v případě některých zemědělských produktů nebo potravin, jimž bylo uděleno tzv. „zeměpisné označení“ podle práva Evropské unie (zeměpisné označení zahrnuje chráněné zeměpisné označení a chráněné označení původu, dva systémy kvality chránící název výrobků, které pocházejí z konkrétní oblasti a jsou produkovány určitým výrobním postupem stanoveným ve specifikacích těchto produktů).

národních značek. Jak vyplývá ze studie Van Camp et al. (2012) provedené ve Spojeném království, u výrobků privátních značek se etikety na přední straně obalu používaly nejčastěji.

Dopad na malé a střední podniky

Zejména pro malé a střední podniky mohou být vážnou překážkou pro používání těchto etiket případné poplatky a/nebo certifikační postupy. Některé ze systémů jsou proto speciálně koncipovány tak, aby napomohly jejich přijetí ze strany malých a středních podniků (bezplatné používání, neexistence certifikace, zpřístupnění údajů pro výpočet skóre...). Na rozdíl od velkých společností může být pro malé a střední podniky obtížnější změnit složení svých výrobků, protože mají menší finanční a/nebo lidské zdroje, i když je třeba poznamenat, že soustavné zlepšování výrobků souvisí s etiketami na přední straně obalu jen částečně a stejně tak je jimi jen částečně ovlivňováno. Pokud jde o pozitivní loga (např. Klíčová dírka, loga zdravé volby), menší výrobci uvádějí, že oceňují dopad, který může mít všeobecně známé logo na jejich vlastní, méně známé obchodní značky a na zlepšování kvalitativního a zdravotního image jejich výrobků³⁶.

Dopad na vnitřní trh

Nařízení o poskytování informací stanoví, jako jeden z požadavků na systémy údajů na přední straně obalu vyvinuté členskými státy nebo provozovateli potravinářských podniků podle článku 35, že jejich používání nesmí vytvářet překážky³⁷ volnému pohybu zboží na vnitřním trhu EU. Stejná zásada platí i pro systémy údajů spadající do působnosti jiných předpisů (viz oddíl 3.2)³⁸.

Někteří výrobci potravin tvrdí, že systémy údajů na přední straně obalu doporučené určitými členskými státy by mohly mít dopad na prodej určitých výrobků dovážených z jiných členských států nebo že některé systémy, ač dobrovolné, by se mohly de facto stát povinnými v důsledku tlaku na výrobce potravin, aby doporučenou etiketu používali. V této souvislosti byly v roce 2013 obdrženy oficiální stížnosti od hospodářských subjektů na semaforový systém, který se používá ve Spojeném království. Evropská komise zatím neobdržela žádné jiné stížnosti nebo informace o možném dopadu těchto systémů na vnitřní trh.

Skutečnost, že nějaký členský stát doporučuje určitý systém, by mohla vytvořit u spotřebitelů očekávání, že potravinářské výrobky uváděné v této zemi na trh, včetně výrobků pocházejících z jiných zemí, by měly být označovány pomocí tohoto oficiálního systému. Z toho by mohlo být vyvozováno, že průměrný spotřebitel upřednostňuje výrobky označené v souladu s oficiálním systémem před výrobky, které označeny nejsou nebo jsou označeny jinými existujícími etiketami, a to by mohlo vytvářet na provozovatele potravinářských podniků v EU tlak, aby označovali všechny výrobky prodávané na tomto vnitrostátním trhu v souladu s oficiálním systémem propagovaným daným členským státem.

Príslušná literatura se podle všeho o dopadu těchto etiket zavedených na trhu EU na obchod mezi členskými státy a/nebo dopadu na prodej dovážených výrobků nezmiňuje. Studie o dopadu zavedení těchto etiket na nákupní rozhodnutí zkoumají spíše vliv na výživovou hodnotu nakupovaných potravin než vliv na prodej konkrétních (dovážených) výrobků.

³⁶ Případové studie týkající se systému Klíčová dírka, programu Choices, systému údajů na přední straně obalu ve Spojeném království a Nutri-Score, které provedl externí smluvní partner v rámci hodnocení nařízení (ES) č. 1924/2006.

³⁷ Podle ustálené judikatury je nutno „překážku“ chápat jako obchodní pravidla zavedená členskými státy, která mohou přímo či nepřímo, skutečně nebo potenciálně bránit obchodu uvnitř EU.

³⁸ Články 34 a 35 Smlouvy o fungování Evropské unie stanoví, že vnitrostátní opatření, jež mohou bránit obchodu uvnitř EU, jsou zakázána.

Potenciální dopad může vyvolat i to, že různé členské státy doporučují odlišné systémy, v důsledku čehož musí provozovatelé potravinářských podniků případně vynaložit další náklady na označování, pokud chtějí doporučenou etiketu používat, a musí také změnit obal používaný na příslušném vnitrostátním trhu.

Na základě dostupných informací a studií a vzhledem k obtížnosti shromáždění údajů o dlouhodobém dopadu těchto systémů, které byly vyvinuty teprve poměrně nedávno, jsou poznatky o tom, zda doporučení členských států používat určitý systém mohou, či nemohou bránit volnému oběhu potravinářských výrobků, dosud omezené a neprůkazné.

8. POSTOJE A STANOVISKA

1.7 Rada, Evropský parlament a Výbor regionů

Rada ve svých závěrech³⁹ ze dne 6. června 2017 vyzývá členské státy a Komisi, aby motivovaly k dobrovolnému označování potravin, v souladu se zásadami stanovenými v nařízení (EU) č. 1169/2011, a zejména v čl. 35 odst. 1, s cílem podporovat všechny spotřebitele, zejména ty, kteří pocházejí z nižších socio-ekonomických skupin, při výběru zdravých potravin, a aby podporovaly vzdělávací a informační kampaně, jejichž cílem je zlepšit u spotřebitelů porozumění informacím o potravinách, včetně označování výživové hodnoty. Ve svých závěrech⁴⁰ přijatých dne 22. června 2018 Rada vyzývá Komisi, aby nadále kladla zvláštní důraz na veřejné zdraví, zejména řešením otázek přeshraničního významu, jako je, mimo jiné, označení potravin, a usilovala o dosažení hlavního cíle, kterým jsou lepší výsledky v oblasti zdraví v EU.

Evropský parlament od přijetí nařízení o poskytování informací nepřijal na téma označování na přední straně obalu žádné konkrétní usnesení.

Evropský výbor regionů ve svém stanovisku⁴¹ přijatém dne 4. července 2018 „vyzývá Evropskou komisi, aby po prostudování stávajících systémů označování potravin navrhla povinný jednotný evropský systém barevného označování, který by spočíval v tom, že by na přední straně obalů potravin v celé EU bylo barevné označení vycházející z referenční jednotky 100 g, díky němuž by spotřebitelé měli jednoznačnou informaci o obsahu cukru, soli a tuků a byli by tak motivováni ke zdravějším stravovacím návykům“.

1.8 Odborníci z příslušných vnitrostátních orgánů členských států EU

Ve fázi přípravy této zprávy byly v průběhu roku 2018 zorganizovány společné schůzky odborníků z příslušných vnitrostátních orgánů členských států EU, zúčastněných stran a Komise za účelem výměny názorů na otázky tvořící předmět této zprávy a shromáždění údajů/informací⁴².

Odborníci z několika příslušných vnitrostátních orgánů členských států EU se vyslovili ve prospěch reduktivních systémů, jež poskytují informace o jednotlivých živinách na základě velikosti porcí bez hodnocení potravin, a vyjádřili obavu, že v rámci hodnotících systémů by některé tradiční výrobky a regionální speciality (např. sýry, jedlé oleje, masné výrobky) mohly být označeny etiketami, jež spotřebitele od nákupu odradí. Odborníci z řady

³⁹ Závěry Rady jako příspěvek k zastavení nárůstu nadváhy a obezity u dětí (Úř. věst. C 205, 29.6.2017, s. 46).

⁴⁰ Závěry Rady o zdravé výživě dětí (Úř. věst. C 232, 3.7.2018, s. 1).

⁴¹ Stanovisko Evropského výboru regionů – Pobídky na místní a regionální úrovni s cílem prosazovat zdravé a udržitelné stravování (Úř. věst. C 387, 25.10.2018, s. 21).

⁴² Shrnutí ze schůzek konaných ve dnech 23. dubna, 22. června a 22. října 2018 je k dispozici na https://ec.europa.eu/food/expert-groups/ag-ap/adv-grp_fchap/wg_2018_en

příslušných vnitrostátních orgánů, včetně zemí, v nichž se hodnotící etikety již používají, se vyslovili pro hodnotící systémy, přičemž uváděli, že takové systémy pomáhají spotřebitelům při výběru zdravých potravin. Odborníci z jiných příslušných vnitrostátních orgánů se konkrétně nevyslovili ani pro reduktivní, ani pro hodnotící systémy.

Odborníci z mnoha příslušných vnitrostátních orgánů výslovně podpořili harmonizaci označování výživové hodnoty na přední straně obalu v celé EU, přičemž zdůraznili, že velký počet systémů v EU je pro spotřebitele matoucí a mohl by vést k roztržitému trhu. Celkově se většina odborníků z členských států shodla na tom, že každý systém by měl vycházet z rozsáhlého vědeckého výzkumu, který by přinesl prokázané poznatky o objektivním porozumění spotřebitelů danému systému a zohlednil různé socio-ekonomické skupiny.

V roce 2014 se zástupci vlád členských států EU dohodli na dobrovolném akčním plánu EU pro boj proti dětské obezitě na období 2014–2020⁴³, v němž se zmiňuje vývoj dobrovolných systémů označování potravin, které jsou pro spotřebitele snadno srozumitelné.

1.9 Zúčastněné strany

Zástupci spotřebitelů a sdružení pro veřejné zdraví jsou toho názoru, že označování výživové hodnoty na přední straně obalu může sehrát klíčovou roli, která spotřebitelům pomůže informovaněji vybírat zdravější potraviny. V průběhu jednání týkajícího se nařízení o poskytování informací podporovali zavedení harmonizovaného povinného systému EU. Společný přístup upřednostňují i nadále a podporují barevně kódovaný systém⁴⁴; zástupci spotřebitelů podporují zejména Nutri-Score⁴⁵. Dietetické asociace zaujímají, pokud jde o barevně kódované systémy, podobný postoj a vyslovují se pro jediný robustní systém označování v celé EU⁴⁶.

V roce 2008, během jednání týkajícího se nařízení o poskytování informací, se evropský potravinářský a nápojový průmysl vyslovil pro dobrovolné informace na přední straně obalu a upřednostňoval systém orientačních denních množství (nyní „referenční hodnoty příjmu“). Řada odvětví se vyslovila zejména proti semaforovému systému, přičemž zdůrazňovala, že takový systém by mohl mást spotřebitele, pokud jde o význam barev, a obsahuje příliš silný hodnotící prvek⁴⁷. Dnes jsou některá odvětví ze stejných důvodů stále proti barevně kódovaným systémům, zejména odvětví, která působí v oblasti potravinářských produktů, jejichž složení se dá změnit jen nepatrně, pokud vůbec (např. masné výrobky), protože se chtějí vyhnout nepříznivým etiketám. Některé další potravinářské a nápojové společnosti svůj postoj k barevně kódovaným systémům změnily a tyto etikety (s údaji o jednotlivých živinách nebo souhrnné) nyní používají. Různé systémy, včetně barevně kódovaných systémů, používá v současnosti také několik maloobchodníků v celé EU.

Zemědělci v EU a jejich družstva zastávají názor, že poskytování výživových informací umožňuje spotřebitelům přejít na zdravější a vyváženější stravu. Jsou však proti barevně

⁴³ Akční plán EU pro boj proti dětské obezitě na období 2014–2020. Brusel: Evropská komise, aktualizováno v červenci 2014. K dispozici na https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf

⁴⁴ https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2017-141_the_time_is_ripe_for_simplified_front-of-pack_labelling_statement.pdf

⁴⁵ a <http://www.beuc.eu/publications/new-european-commission-%E2%80%93-what-consumers-expect-over-next-five-years/html>

⁴⁶ Informace poskytnuté federací EFAD dne 14. června 2018.

⁴⁷ Shrnutí výsledků pro konzultační dokument „Označování: Konkurenceschopnost, informace pro spotřebitele a lepší regulace pro EU“, Evropská komise, prosinec 2006 (https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/labelling-nutrition_better-reg_cons-summary.pdf).

kódovaným systémům zaměřujícím se pouze na nepříznivé živiny, protože se domnívají, že by to ignorovalo celkový výživový příspěvek zemědělských produktů, které jsou bohaté na základní živiny⁴⁸. Obávají se, že takové systémy by měly účinek nepříznivého zvýraznění některých zemědělských produktů, jejichž složení se v důsledku kompozičních nebo tradičních charakteristik nedá snadno změnit.

Mnohé zúčastněné strany upřednostňují harmonizovaný přístup k výživovému označování v celé EU a většina z nich se shoduje v tom, že jakýkoli systém by měl být vědecky podložený a založený na poznatcích.

Dne 8. května 2019⁴⁹ byla zaregistrována evropská občanská iniciativa⁵⁰ „PRO-NUTRISCORE“, která vyzývá Komisi, „aby zavedla zjednodušené označování Nutriscore pro potravinářské výrobky“.

1.10 Mezinárodní organizace

Zpráva komise Světové zdravotnické organizace (WHO) pro boj proti dětské obezitě z března 2016⁵¹ doporučuje „zavést vysvětlující označení na přední straně obalu a současně provádět osvětu veřejnosti“. Její prováděcí plán z roku 2017 dále doporučuje „přijmout nebo v případě potřeby vyvinout povinný vysvětlující systém označení na přední straně obalu založený na nejlepších dostupných poznatcích s cílem určit zdravotnost potravin a nápojů“. V květnu 2019 zveřejnila WHO svůj návrh dokumentu „Hlavní zásady a rámcová příručka pro označování na přední straně obalu pro propagaci zdravého stravování“⁵².

Regionální úřad WHO pro Evropu ve svém akčním plánu pro oblast potravin a výživy na období 2015–2020 vyzývá země, aby „rozšířily uživatelsky přívětivé označování zavedením snadno srozumitelných nebo vysvětlujících etiket na přední straně obalu, jež pomohou spotřebitelům určit zdravější potraviny“. Ve své zprávě z října 2018 regionální úřad WHO pro Evropu dále vyzdvihuje, že systémy údajů na přední straně obalu poskytující hodnotící výroky o nezdravosti výrobků, které mohou také zdůrazňovat „lepší“ varianty, jsou podle všeho účinnější a že pro zlepšení informovanosti a lepší porozumění jsou důležité iniciativy v oblasti osvěty veřejnosti⁵³.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) ve své Aktualizaci stavu obezity z roku 2017⁵⁴ zdůrazňuje, že označování na přední straně obalu může lidem pomoci při výběru zdravějších potravin a může motivovat výrobce potravin ke změně složení výrobků.

9. ZÁVĚRY

Výživové označování na přední straně obalu má za cíl pomoci spotřebitelům při výběru potravin tím, že poskytuje výživové informace patrné na první pohled, a je ve stále větší míře považováno za nástroj na podporu strategií prevence nepřenosných chorob souvisejících se stravou.

⁴⁸ Informace poskytnuté organizací Copa-Cogeca dne 6. července 2018.

⁴⁹ Vzata zpět v dubnu 2020.

⁵⁰ https://europa.eu/citizens-initiative/home_cs

⁵¹ <http://www.who.int/end-childhood-obesity/en/>

⁵² <https://www.who.int/nutrition/publications/policies/guidingprinciples-labelling-promoting-healthydiet/en/>

⁵³ What is the evidence on the policy specifications, development processes and effectiveness of existing front-of-pack food labelling policies in the WHO European Region? Kodaň: Regionální úřad WHO pro Evropu; Kelly B., Jewell J., 2018 (Health Evidence Network (HEN), souhrnná zpráva 61).

⁵⁴ www.oecd.org/health/obesity-update.htm

Podle stávajících pravidel EU je uvádění výživových informací na přední straně obalu možné na dobrovolném základě v souladu s požadavky práva Unie. Veřejné instituce, zdravotnické nevládní organizace a/nebo soukromý sektor **vyvinuly řadu systémů údajů na přední straně obalu. Většina stávajících systémů jsou systémy hodnotící (vysvětlující),** které jsou bez ohledu na to, zda se týkají jednotlivých živin, nebo fungují jako souhrnné ukazatele, **založeny na modelech stanovení výživových profilů.**

Studie přezkoumané pro účely této zprávy **potvrzují potenciál systémů údajů na přední straně obalu pomáhat spotřebitelům uvědoměle vybírat zdravé potraviny.** Většina spotřebitelů uvádí, že etikety na přední straně obalu považuje za užitečné a že si jich při nákupech všimá, i když podíl spotřebitelů, kteří tak skutečně činí, je nižší. Ze studií vyplývá, že většina těchto etiket má pozitivní účinek na schopnost spotřebitelů určit zdravější potraviny v porovnání se situací, kdy žádné etikety neexistují, a že **porozumění** spotřebitelů etiketám je lepší v případě, kdy etiketa obsahuje barevné kódování, zejména tehdy, jsou-li barvy kombinovány se souhrnným ukazatelem.

Pokud jde o dopad na **nákupní chování**, z experimentálních studií zkoumajících úmysly spotřebitelů při nákupech vyplývá, že etikety na přední straně obalu, zejména barevně kódované etikety, mohou zlepšit zdravotnost nákupních košíků spotřebitelů. Poznatky studií z reálného života (získané v obchodech) o vlivu na skutečné nákupní chování je obtížné získat, jelikož rozhodnutí o nákupech činěná v reálném čase jsou ovlivňována množstvím faktorů. Některé studie potvrzují, že hodnotící systémy, které používají barevné kódování a/nebo barevné kódování v kombinaci s odstupňovaným ukazatelem, mohou výživovou hodnotu při výběru potravin v reálném životě zlepšit. Z několika jiných studií také vyplývá, že účinek systému údajů na přední straně obalu může být podstatný, pokud je jeho zavedení spojeno s osvětovou a/nebo komunikační kampaní.

Pokud jde o potenciální dopad těchto etiket na **stravu a zdraví** spotřebitelů, není dostatek empirických poznatků, které by umožňovaly dospět k nějakým závěrům, ale modelovací studie naznačují příznivý účinek, zejména u hodnotících etiket.

Co se týče potenciálního dopadu těchto systémů na změnu složení potravin, několik studií, z větší části založených na údajích uváděných samotnými výrobci, popisuje **změny složení** potravin, které údajně souvisejí s hodnotícími etiketami, i když je nutné poznamenat, že složení některých zemědělských potravinářských výrobků se v důsledku jejich kompozičních nebo tradičních charakteristik nedá snadno změnit.

Pokud jde o potenciální dopad na **vnitřní trh**, poznatky získané na základě dosavadních zkušeností, tj. že určité systémy doporučené členskými státy nebo dobrovolně zaváděné provozovateli potravinářských podniků mohou, či nemohou omezit volný oběh výrobků na trhu EU, jsou zatím omezené a neprůkazné. To, že některý z takových systémů doporučuje určitý členský stát, by mohlo znamenat, že průměrný spotřebitel upřednostní výrobky označené v souladu s tímto oficiálním systémem, a mohlo by to vytvářet tlak na provozovatele potravinářských podniků v EU, aby v souladu s tímto oficiálně propagovaným systémem označovali všechny výrobky prodávané na daném vnitrostátním trhu. Používání různých systémů na vnitřním trhu by mohlo vést k určitým nákladům pro podniky, jakož i k matení spotřebitelů a k nedostatku důvěry.

Názory na systémy údajů na přední straně obalu – a na to, jak by měly (nebo neměly) být regulovány – se mezi členskými státy a skupinami zúčastněných stran liší, přičemž odborníci z několika členských států, spotřebitelské organizace, zdravotnické nevládní organizace a některé sektory výrobního odvětví upřednostňují systémy, jež hodnotí výživovou hodnotu výrobku, zatímco odborníci z několika málo členských států a část výrobního odvětví dávají

přednost reduktivním (nevysvětlujícím) systémům. Odborníci z mnoha členských států EU a zúčastněné strany upřednostňují společný harmonizovaný přístup, přičemž uvádějí, že souběžná existence řady systémů na trhu EU může vést k roztržičnosti trhu a k matení spotřebitelů.

Tato zpráva popisuje hlavní otázky, které je třeba zvážit, pokud jde o výživové označování potravin na přední straně obalu. Jedna z těchto otázek se týká modelů stanovení výživových profilů, na nichž je založena většina uvedených systémů. Koncept výživových profilů používá také právo EU, které upravuje používání výživových a zdravotních tvrzení na potravinách. Pracovní dokument útvarů Komise hodnotící nařízení o tvrzeních⁵⁵ dospěl k závěru, že specifický cíl sledovaný stanovením výživových profilů je stále relevantní a nezbytný pro ochranu spotřebitelů, protože omezuje používání tvrzení na potravinách s vysokým obsahem tuků, cukrů a soli, jak vyžaduje příslušná legislativa.

Vzhledem k **silné vazbě mezi výživovými profily a výživovým označováním na přední straně obalu** by bylo možné dosáhnout synergií, pokud by obě tato témata byla řešena společně.

V Zelené dohodě pro Evropu⁵⁶, kterou přijala Komise dne 11. prosince 2019, bylo oznámeno, že v rámci **strategie „od zemědělece ke spotřebiteli“**⁵⁷ budou navržena opatření, která spotřebitelům pomohou stravovat se zdravým a udržitelným způsobem. Konkrétně bude Komise hledat nové způsoby, jak spotřebitele lépe informovat o výživové hodnotě potravin.

S ohledem na tuto politickou prioritu, výše uvedené skutečnosti a potenciál systémů údajů na přední straně obalu pomáhat spotřebitelům uvědoměle vybírat zdravé potraviny se zdá být vhodné zavést na úrovni EU harmonizované povinné výživové označování potravin na přední straně obalu. Komise v patřičné době připraví legislativní návrh v souladu s cíli strategie „od zemědělece ke spotřebiteli“ a zásadami zlepšování právní úpravy.

⁵⁵ SWD(2020) 95.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

⁵⁷ COM(2020) 381.

LITERATURA

- Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Méjean, C., Ducrot, P., Péneau, S., ... Fezeu, L. K. L. K. (2016). Prospective association between a dietary quality index based on a nutrient profiling system and cardiovascular disease risk. *European Journal of Preventive Cardiology*, 23(15), 1669–1676.
- Adriouch, S., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Ducrot, P., Péneau, S., Méjean, C., ... Fezeu, L. K. K. (2017). Association between a dietary quality index based on the food standard agency nutrient profiling system and cardiovascular disease risk among French adults. *International Journal of Cardiology*, 234, 22–27.
- Amcoff et al. (2015) Livsmedelsverket 2015a Choosing foods with the Keyhole logo– effect on nutrient intake Amcoff, E., Konde, Å. B., Jansson, A., & Sanner Färnstrand, J. (2015). Byta till Nyckelhålet – så påverkar det näringsintaget. Uppsala. K dispozici na <http://www.livsmedelsverket.se/globalassets/rapporter/2015/nyckelhalets-effekt-pa-naringsintaget-2015.pdf>.
- Babio, N., Vicent, P., López, L., Benito, A., Basulto, J., Salas-Salvadó, J., ... Salas-Salvado, J. (2014). Adolescents' ability to select healthy food using two different front-of-pack food labels: a cross-over study. *Public Health Nutrition*, 17(6), 1403–1409.
- Becker et al. (2015). Front of pack labels enhance attention to nutrition information in novel and commercial brands. *Food Policy*, 56, 76–86.
- Campos, S., J. Doxey a D. Hammond, Nutrition labels on pre-packaged foods: a systematic review. *Public Health Nutr*, 2011. 14(8): s. 1496–506.
- Carter, O. B. J., Mills, B. W., Lloyd, E., & Phan, T. (2013). An independent audit of the Australian food industry's voluntary front-of-pack nutrition labelling scheme for energy-dense nutrition-poor foods. *European Journal of Clinical Nutrition*, 67(1), 31–35.
- Cecchini, M. a Warin, L. (2016). Impact of food labelling systems on food choices and eating behaviours: A systematic review and meta-analysis of randomized studies. *Obesity Reviews*, 17(3), 201–210.
- Chandon, P., & Wansink, B. (2007). The Biasing Health Halos of Fast-Food Restaurant Health Claims: Lower Calorie Estimates and Higher Side-Dish Consumption Intentions. *Journal of Consumer Research*, 34(3), 301–314.
- Cowburn, G. a Stockley, L. (2005). Consumer understanding and use of nutrition labelling: a systematic review. *Public Health Nutrition*, 8(1), 21–28.
- Crosetto, P., Lacroix, A. M., Muller, L., Ruffieux, B. (2018). Nutritional and economic impact of 5 alternative front-of-pack nutritional labels: experimental evidence. Working Paper GAEL, 11. 40 s.
- De la Cruz-Góngora, V., Torres, P., Contreras-Manzano, A., Jáuregui de la Mota, A., Mundo-Rosas, V., Villalpando, S., ... Rodriguez-Oliveros, G. (2017). Understanding and acceptability by Hispanic consumers of four front-of-pack food labels. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 14(1).
- Deschasaux, M., Huybrechts, I., Murphy, N., Julia, C., Hercberg, S., Srouf, B., ... Touvier, M. (2018). Nutritional quality of food as represented by the FSAM-NPS nutrient profiling system underlying the Nutri-Score label and cancer risk in Europe: Results from the EPIC prospective cohort study. *PLoS Med*, 15(9), e1002651.
- Draper, A. K. K., Adamson, A. J. J., Clegg, S., Malam, S., Rigg, M., & Duncan, S. (2013). Front-of-pack nutrition labelling: are multiple formats a problem for consumers? *European Journal of Public Health*, 23(3), 517–521.
- Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L., ... Peneau, S. (2015a). Effectiveness of Front-Of-Pack Nutrition Labels in French Adults: Results from the NutriNet-Sante Cohort Study. *Plos One*, 10(10). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0140898>.
- Ducrot, P., Méjean, C., Julia, C., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., Fezeu, L. K. K., ... Péneau, S. (2015b). Objective Understanding of Front-of-Package Nutrition Labels among Nutritionally At-Risk Individuals. *Nutrients*, 7(8), 7106–7125.
- Dummer, J. (2012). Sodium reduction in Canadian food products with the health check program. *Canadian Journal of Dietetic Practice {&} Research*, 73(1), e227–232.

- Egnell, M., Ducrot, P., Touvier, M., Allès, B., Hercberg, S., Kesse-Guyot, E., & Julia, C. (2018a). Objective understanding of Nutri-Score Front-Of-Package nutrition label according to individual characteristics of subjects: Comparisons with other format labels. *PLOS ONE*, 13(8), 1–16.
- Egnell, M., Kesse-Guyot, E., Galan, P., Touvier, M., Rayner, M., Jewell, J., ... Julia, C. (2018b). Impact of front-of-pack nutrition labels on portion size selection: an experimental study. *Nutrients*, 10(9), 1268.
- Egnell, M., Talati, Z., Hercberg, S., Pettigrew, S. & Julia, C. (2018c). Objective Understanding of front-of-package nutrition labels: An international comparative experimental study across 12 countries. *Nutrients*, 10(10), 1542.
- Egnell, M., Crosetto, P., d'Almeida, T., Kesse-Guyot, E., Touvier, M., ... Julia, C. (2019). Modelling the impact of different front-of-package nutrition labels on mortality from non-communicable chronic disease. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 2019, 16:56.
- Finkelstein, E. A. A., Li, W. Y., Melo, G., Strombotne, K., & Zhen, C. (2018). Identifying the effect of shelf nutrition labels on consumer purchases: results of a natural experiment and consumer survey. *American Journal of Clinical Nutrition*, 107(4), 647–651.
- Graham, D. J. J., Lucas-Thompson, R. G. G., Mueller, M. P. P., Jaeb, M., & Harnack, L. (2017). Impact of explained v. unexplained front-of-package nutrition labels on parent and child food choices: a randomized trial. *Public Health Nutrition*, 20(5), 774–785.
- Gregori, D. (2014). Evaluating food front-of-pack labelling: a pan-European survey on consumers' attitudes toward food labelling. *International Journal of Food Sciences and Nutrition*, 65(2), 177–186.
- Grunert, K. G. & Wills, J. M. (2007). A review of European research on consumer response to nutrition information on food labels. *Journal of Public Health*, 15(5), 385–399.
- Grunert, K. G., Fernández-Celemín, L., Wills, J. M., Storcksdieck genannt Bonsmann, S., & Nureeva, L. (2010). Use and understanding of nutrition information on food labels in six European countries. *Z Gesundh Wiss*, 18(3), 261–277. <https://doi.org/10.1007/s10389-009-0307-0>.
- Hamlin, R. (2015). Front of Pack Nutrition Labelling, Nutrition, Quality and Consumer Choices. (2015) *Current Nutrition Reports*, 4:323–329. DOI 10.1007/s13668-015-0147-1
- Harbaugh, R., Maxwell, J. W., & Roussillon, B. (2011). Label Confusion: The Groucho Effect of Uncertain Standards. *Management Science*, 57(9), 1512–1527.
- Hawley, K. L. L., Roberto, C. A. A., Bragg, M. A. A., Liu, P. J. J., Schwartz, M. B. B., & Brownell, K. D. D. (2013). The science on front-of-package food labels. *Public Health Nutrition*, 16(3), 430–439.
- Hodgkins, C., Barnett, J., Wasowicz-Kirylo, G., Stysko-Kunkowska, M., Gulcan, Y., Kustepeli, Y., ... Raats, M. (2012). Understanding how consumers categorise nutritional labels: A consumer derived typology for front-of-pack nutrition labelling. *Appetite*, 59(3), 806–817.
- Společné výzkumné středisko (2020), Front-of-pack nutrition labelling schemes: a comprehensive review. Autoři: S Storcksdieck genannt Bonsmann, G Marandola, E Ciriolo, R van Bavel, J Wollgast. EUR 29811 EN, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie, 2020, ISBN 978-92-76-08970-4, doi:10.2760/180167, JRC113586.
- Julia, C., Ducrot, P., Lassale, C., Fézeu, L., Méjean, C., Péneau, S., ... Kesse-Guyot, E. (2015). Prospective associations between a dietary index based on the British Food Standard Agency nutrient profiling system and 13-year weight gain in the SU.VI.MAX cohort. *Preventive Medicine*, 81, 189–194.
- Julia, C., Blanchet, O., Méjean, C., Péneau, S., Ducrot, P., Allès, B., ... Hercberg, S. (2016). Impact of the front-of-pack 5-colour nutrition label (5-CNL) on the nutritional quality of purchases: an experimental study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 13(1).
- Julia C. & Hercberg, S. (2017). Nutri-Score: Effectiveness of the Nutrition Label introduced in France. *Ernährungs Umschau*, 64(12), M685–M691.
- Kanter, R., Vanderlee, L., & Vandevijvere, S. (2018). Front-of-package nutrition labelling policy: global progress and future directions. *Public Health Nutrition*, 21(8), 1399–1408.
- Liu, X., Lopez, R., & Zhu, C. (2015). Can Voluntary Nutrition Labeling Lead to a Healthier Food Market? Výroční zasedání Allied Social Sciences Association (ASSA), 3.–5. ledna 2016, San Francisco, Kalifornie 212818, Agricultural and Applied Economics Association.

- Machleit, K. A., & Mantel, S. P. (2001). Emotional response and shopping satisfaction: Moderating effects of shopper attributions. *Journal of Business Research*, 54(2), 97–106.
- Malam S., Clegg, S., Kirwan, S., McGinigal, S., ve spojení s Raats, M., Barnett, J., ... Dean, M. (2009). Comprehension and use of UK nutrition signpost labelling schemes. Londýn: Food Standards Agency. K dispozici na <http://www.food.gov.uk/multimedia/pdfs/pmpreport.pdf>.
- Méjean C., Macouillard, P., Péneau, S., Hercberg, S., Castetbon, K., Peneau, S., ... Castetbon, K. (2013). Consumer acceptability and understanding of front-of-pack nutrition labels. *Journal of Human Nutrition and Dietetics*, 26(5), 494–503.
- Miklavc, K., Pravst, I., Raats, M.M. a Pohar, J (2016). Front of package symbols as a tool to promote healthier food choices in Slovenia: Accompanying explanatory claim can considerably influence the consumer's preferences. *Food Research International*, 90, 235–243.
- Möser, A., Hoefkens, C., Van Camp, J., Verbeke, W., Moser, A., Hoefkens, C., ... Verbeke, W. (2010). Simplified nutrient labelling: consumers' perceptions in Germany and Belgium. *Journal für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit – Journal of Consumer Protection and Food Safety*, 5(2), 169–180.
- Newman, C. L. L., Howlett, E., & Burton, S. (2014). Shopper Response to Front-of-Package Nutrition Labeling Programs: Potential Consumer and Retail Store Benefits. *Journal of Retailing*, 90(1), 13–26.
- Newman, C. L., Burton, S., Andrews, J. C., Netemeyer, R. G., & Kees, J. (2018). Marketers' use of alternative front-of-package nutrition symbols: An examination of effects on product evaluations. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 46(3), 453–476.
- Nikolova, H. D. a Inman, J. J. (2015). Healthy Choice: The Effect of Simplified Point-of-Sale Nutritional Information on Consumer Food Choice Behavior. *Journal of Marketing Research*. 52(6), 817–835.
- Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., Mhurchu, C. N., Eyles, H., Choi, Y.-H. H., ... Choi, Y.-H. H. (2017). Effects of a Voluntary Front-of-Pack Nutrition Labelling System on Packaged Food Reformulation: The Health Star Rating System in New Zealand. *Nutrients*, 9(8).
- Ni Mhurchu, C., Eyles, H., Jiang, Y., & Blakely, T. (2018). Do nutrition labels influence healthier food choices? Analysis of label viewing behaviour and subsequent food purchases in a labelling intervention trial. *Appetite*. 121:360–365
- Provencher, V., Polivy, J., & Herman, C. P. (2009). Perceived healthiness of food. If it's healthy, you can eat more! *Appetite*, 52(2), 340–344f.
- Roodenburg, A. J. C., van Ballegooijen, A. J., Dötsch-Klerk, M., van der Voet, H., & Seidell, J. C. (2013). Modelling of Usual Nutrient Intakes: Potential Impact of the Choices Programme on Nutrient Intakes in Young Dutch Adults. *PLoS ONE*. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0072378>.
- Roseman, M. G., Joung, H.-W., & Littlejohn, E. I. (2018). Attitude and Behavior Factors Associated with Front-of-Package Label Use with Label Users Making Accurate Product Nutrition Assessments. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 118(5), 904–912.
- Sanjari, S. S. S., Jahn, S., & Boztug, Y. (2017). Dual-process theory and consumer response to front-of-package nutrition label formats. *Nutrition Reviews*, 75(11), 871–882.
- Savoie, N., Barlow, K., Harvey, K. L. L., Binnie, M. A. A., & Pasut, L. (2013). Consumer Perceptions of Front-of-package Labelling Systems and Healthiness of Foods. *Canadian Journal of Public Health-Revue Canadienne De Sante Publique*, 104(5), E359–E363.
- Scarborough, P., Matthews, A., Eyles, H., Kaur, A., Hodgkins, C., Raats, M. M., & Rayner, M. (2015). Reds are more important than greens: How UK supermarket shoppers use the different information on a traffic light nutrition label in a choice experiment. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12(151), 1–9.
- Storcksdieck genannt Bonsmann S., Fernández Celemín L., Larranaga A., Egger S., Wills J.M., Hodgkins C. a Raats M.M. jménem konsorcia FLABEL (2010). Penetration of nutrition information on food labels across the EU-27 plus Turkey. *European Journal of Clinical Nutrition*, 64, 1379–1385.
- Talati, Z., Pettigrew, S., Kelly, B., Ball, K., Dixon, H., & Shilton, T. (2016). Consumers' responses to front-of-pack labels that vary by interpretive content. *Appetite*, 101, 205–213.

- Van Camp, D., De Souza Monteiro, D. M., Hooker, N. H. H., Monteiro, D. M. D., & Hooker, N. H. H. (2012). Stop or go? How is the UK food industry responding to front-of-pack nutrition labels? *European Review of Agricultural Economics*, 39(5), 821–842.
- Vyth, E. L. L., Steenhuis, I. H. M. H. M., Roodenburg, A. J. C. J. C., Brug, J., & Seidell, J. C. C. (2010). Front-of-pack nutrition label stimulates healthier product development: a quantitative analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(65).